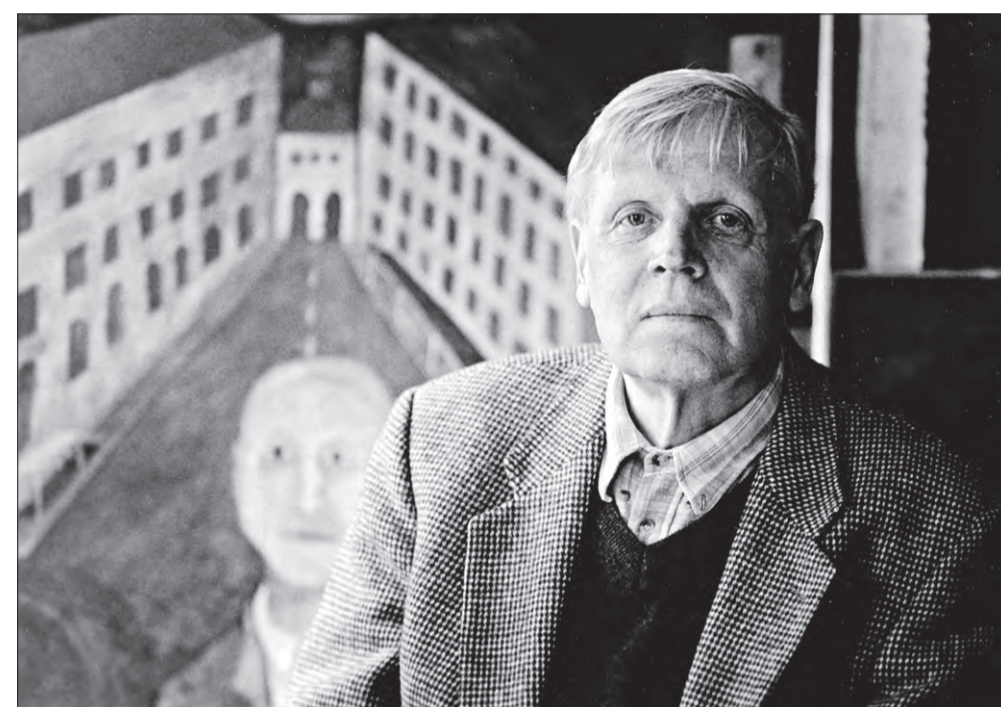

Seppo Mattinen: Gavlmaleri af cyklende kvinde fra Nørrebrogade 14 i København.

Seppo Mattinen: »Mine malerier kan godt forekomme drømte, men de har en masse referencer til den virkelighed, som omgiver os, og folk, der kender det sted, jeg har malet, kan altid genkende det.« FOTO: SUSANNE MERTZ

Seppo Mattinen: Romerske kvinder. Olie på lærred. 2011.

Interview. Seppo Mattinens billeder – som for tiden kan ses i Clausens Kunsthandel i København – er både metafysiske og manierede. Men de udspringer i lige så høj grad af hans iagttagelser af livet omkring ham som af hans drømme og længsler. Scenen er sat i Rom.

En nordisk romer

AF LISBETH BONDE

ROM – Det er her, det sker – og længe er sket – for den finsk-dansk-romerske maler og grafiker Seppo Mattinen (f. 1930). Hans kunstneriske meritter er for omfattende, til at vi vil opregne dem her, men lad os nævne, at den danske kunstfentlighed siden 1976 har kunnet opleve hans karakteristiske, fortællende billeder på Grønningens årlige udstillinger. Mattinens særegne værker er svære at ryste af sig igen, især for denne signatur, der mødte dem allerede i barndommen gennem sin far, der som medlem af Carlsbergs Kunstforenings bestyrelse ofte hjembragte 'fangsten', for den skulle udstilles, så vi børn kunne opleve billedkunsten på tæt hold. Heriblandt altså også den dengang unge Seppo Mattinens.

Vi kunne også starte et andet sted, nemlig i det københavnske gadeliv: Hans cyklende dame har i henvend til årtier trampet i pedalerne på en husgavl i Nørrebrogade nr. 14. Karakteristisk for denne kvinde – som for de fleste andre kvinder i Seppo Mattinens univers, der især kredser om de kildrende impulser og fornemmelser, som bringer mænd og kvinder i armene på hinanden – er, at hun er lidt manieret med en usædvanlig stor bagdel og en meget lang overkrop. Det er sommer, og hun har en hvid T-shirt på og ligger dér bøjet over cykelstyret på sin lange racer. *Stretched lady on a stretched bike.* Bag hende ser man en mennesketom by – med en række klassicistiske, stiliserede bygninger. Det er by, der minder ikke så lidt om de byer, som den metafysiske maler Giorgio de Chirico lod sine gådefulde handlinger udspille sig i, da han drømte sig væk fra virkeligheden i begyndelsen af forrige århundrede.

Man kan umiddelbart forledes til at tro, at Seppo Mattinen er en naivistisk kunstner, men det er han langt fra. I hans fabulerende billeder udspiller der sig altid en handling mellem mennesker, hvad enten den foregår på stranden eller i en by i Italien, gerne en gammel by, fra tiden omkring den italienske renaissance. Handlingen er altid ladet med noget mere, noget underfundigt, der samtidig rummer evigheden i sig. Mattinen er et følsomt intellekt, der har sans for nogle gådefulde og pudselige situationer, og han udstiller menneskenes dårskab både humoristisk og med et lille strejf af tristesse. Han synes at sige, at ingenting er så trist, at det ikke også er en lille smule morsomt – og omvendt. Menneskene længes og drages konstant imod det, de ikke kan nå, og det er naturligvis et sørgeligt grundvilkår, men det er samtidig ikke så lidt morsomt. Hans

værker kan også minde lidt om Marc Chagalls, især den frodige og svermeriske fantasi, som de har tilfælles. Også Mattinen lader sære ting foregå og vender om på oppe og nede, årsag og virkning, som når han maler en stråhat, der svæver ensomt ud over havet som en flyvende tallerken eller en stor, grøn trækrone, der er ved at æde det hus, det vokser op ad, for ikke at glemme paven, der kører rundt i byen stående op i sin åbne vogn, mens chaufførens kasket svæver som en glorie over hans hoved og mange andre absurde, men poetisk ladede begivenheder – ikke mindst mange erotiske.

Mattinen benytter et såkaldt betydningsperspektiv, hvor de vigtigste ting og begivenheder simpelt hen males større end de mere inferiore. Således gør han op med centralperspektivet og vender tilbage til et billedsprog, vi kender fra tiden for renaissance. Hans kunst kan have en lighed med både det russiske og byzantinske ikonmaleri og den tidlige, italienske kunst, den såkaldt prærafaelitiske billedverden. Seppo Mattinen udviser forbavsende vitalitet og aktivitet på trods af alderen. Han elsker at bo i Rom, hvor han arbejder i sit lille atelier lidt nord for Vatikanet. Hans kone, Cecilia Jakobsen, der er skribent og oversætter, har gjort ham følge i Rom siden 1987, så der er både permanens og lykke i Mattinens liv.

DERES udsendte møder kunstneren en morgen i hans atelier, men vi går straks hen på hans stamtrattoria ved siden af for at få en espresso at starte på. Det er solskin, og som de to nordboere, vi er, søger vi ud i solen som insekter, der efter en lang vinter vrimler frem fra stenen, der løftes op. Men da fortovet henligger i skygge, er det endnu for koldt derude, og vi må søge vind under stenen« igen og indtage kaffen stående ved baren ligesom romerne, imens vi planlægger slægets gang. Først arbejdet, siden fortjenesten: en frokost på Mattinens yndlingsrestaurant ikke langt derfra.

– *Hvor får du dine svermeriske motiver fra?*

»Det er meget nemt at forklare,« svarer Mattinen og peger på et nyt værk, der er under udarbejdelse. Det forestiller nogle unge mennesker, som spiller bold på stranden. »Sidste år var Cecilia og jeg som altid på en badeferie i Syditalien. Denne gang fandt jeg så nogle nye motiver. De unge mennesker spillede bold på stranden hver eftermiddag. De havde lyst til at bevæge sig og rendte hele tiden ud i vandet efter bolden. De var så unge og bevægede sig så ubesværet, så det blev et billede i konstant bevægelse. En af dem, kvinden, var usædvanlig høj og havde nogle meget lange lemmer. Det gjorde indtryk. Det andet motiv fandt jeg på hotellet, hvor en ny serveritrice havde en meget speciel profil, som

tiltrak min opmærksomhed. Når noget træder ud af almindeligheden, får jeg et motiv forærende.«

– *Og her er en romantisk scene fra Venedig med en gondolier, der ror et tæt sammenslyngt par op ad kanalen og ned under broen. Er det en scene, du rent faktisk har set, eller har du visualiseret den for dit indre blik?*

»Det værk har jeg faktisk lavet på bestilling, fordi en fyr ønskede sig lige netop dette motiv. Normalt laver jeg ikke bestillingsværker, men denne gang var det i orden, da jeg har et specielt forhold til disse roere. Hver gang jeg er i Venedig, følger jeg i hælene på dem, når jeg er på udkig efter et godt sted at spise. Det er aldrig slået fejl, for de spiser altid godt og rimeligt. De går som sømænd (Seppo svinger ud til siderne med overkroppen for at demonstrere deres lidt klodse gang), så man bliver helt søsyg af at se på dem. Sidste gang, jeg var i Venedig, tog jeg så langt uden for centrum, man kan komme, ud til den yderste ring, for dér er mange spændende barer og skumle steder. Dér kan folk nogle gange næsten ikke bære sig selv, så fulde er de. Men selv de ydmygste steder i Venedig er smukke og er indrettet som huse. Hvis ikke det var, fordi de fungerede som huse, kunne de sejle lige ud i lagunen,« ler Seppo Mattinen.

NU falder talen på maleriet *Plantemanden*, et genkommende motiv. Her går en mand rundt i et arkaisk bjerglandskab med sin spade og et træ i hånden. Nu skal han hen og plante det. Det er et næsten mytologisk billede på menneskets konstante indgriben i naturen i overlevelsens navn.

»Dette motiv har jeg arbejdet med ved flere lejligheder – og har udstillet både i Clausens Kunsthandel og i Jepsens Badehotel i Lille Strandstræde. Det er en skildring af min kollega, billedhuggeren Louis Rosen Schmidt (1940-97), der slog sig ned i Rom 20 år før mig. Han havde lige købt et middelaldertårn i Umbrien, som han var ved at sætte i stand. Her gik han og plantede træer. Jeg spurgte ham, hvorfor han havde gravet den forsænkning i haven? 'Her skal jeg plante et træ', sagde han. 'Det skal stå netop her af hensyn til vinklen på solen og vindretningen.' Han var et meget generøst menneske, der stillede sin lejlighed i Rom til rådighed for mig i flere måneder, indtil jeg havde fundet min egen lejlighed, som jeg har boet i siden.«

– *Selv om mange af dine motiver er set og sanset, som du også bekræfter her, så udsætter du dem for en gennemgribende, kunstnerisk transformation – lige dele poetisk ladning og forenkling – så der kommer nogle evige motiver ud i den anden ende, der præges af en dragende gådefuldhed. Kan du beskrive din kunstneriske metode?*

»Jeg kan ikke levere noget præcist svar på det, for det er en intuitiv proces, men jeg arbejder meget med kompositionen. Jeg tager altid udgangspunkt i en tegning, der kan være længe undervejs. Når jeg maler, skaber jeg figurene og rummet, og lige pludselig skifter rollen. Så tager billedet over, og jeg bestemmer ikke længere selv, når jeg er nået til et vist punkt. Så bliver den arm dér nødt til at gå i den retning, ligesom der bliver nødt til at stå et hus lige dér. Lad os tage motivet med de to elskende i gondolen, som jeg arbejdede videre på i går. Der er noget i vejen lige dér.« Seppo peger på de to elskendes hænder og vender nu billedet på hovedet. »Når jeg vender det om, kan jeg få øje på det, der er galt. Som du sikkert kan se, er gondolieren på plads, mens kæresteparret vakler. Her skal skoen komme først, så bliver det meget anderledes og rigtigere. Men jeg er faktisk – for at være ærlig – stadig ikke sikker på, om det unge par er opslugt af hinanden, eller om de er på en turistrundtur og derfor er mere opslugt af byen.«

– *Du har en forkearlighed for terrakotta, umbra og siemarød, hvilket jo ikke er så mærkeligt, for disse farver finder vi i rigt mål her i Italien. Indimellem maler du mennesker transparent, så man kan se deres nogenhed under tøjet. Hvorfor det?*

»Det kom sig af, at jeg engang ville male en kvinde, der spillede violin. Men for at kunne fremstille den præcise kroppsstilling blev jeg nødt til først at male hende nøgen. Hun skulle selvfølgelig have tøj på senere. Men mens hun endnu var nøgen, kom der en mand forbi med en ny gasbeholder. Han bemærkede straks: 'Jamen, De er jo en virkelig maler!' Han kunne godt lide den nøgne dame, så derefter nænnede jeg ikke at klæde hende helt på. I stedet fik hun en transparent kjole på. Det er snart tyve år siden, at denne episode fandt sted, men jeg har taget idéen op mange gange siden.«

– *Du er født og opvokset i Finland, men er uddannet på Det Kgl. Danske Kunstakademi i København. Da du for længe var ferdiguddannet, forsøgte du at give Finland en chance igen, men det gik ikke. Senere flyttede du til Rom, der er blevet din permanente base. Hvorfor lige Rom?*

»Ja, jeg gik på nogle forskellige kunsthøjskoler rundt om i Norden, men i 1954 søgte jeg optagelse på Kunstakademiet i København og startede på malerskolen, hvor jeg først havde Olaf Rude, der døde efter et år, og derefter Poul Sørensen, der også døde efter et år. Og så tænkte jeg, at der var noget galt med mig og begyndte på Grafisk Skole hos Holger J. Jensen, der ikke var stort ældre end jeg, så jeg mente, at jeg nu var i trygge hænder. I 15 år efter min akademi-

tid fik jeg lov til at lave mine grafiske værker på Kunstakademiet. Så købte jeg et hus i Odsherred, hvor jeg også kunne arbejde. Men det gik ikke rigtig med mig at bo på landet, skønt vi havde en sjov tid med Stokrosebanden og gode kollegiale forbindelser. Vi var så velkonsoliderede, at når der blev diskuteret nogle kunstpolitiske spørgsmål inde i København, sagde vores kolleger, at de lige skulle spørge Odsherred, inden en beslutning kunne træffes. Men jeg ville gerne videre, for motiverne tørrede ud, og da det endelig efter syv år lykkedes mig at sælge mit hus, rykkede jeg tilbage til København.

På et tidspunkt flyttede jeg ganske rigtigt tilbage til Finland for at undersøge, om jeg kunne bo dér. Men efter to år fandt jeg ud af, at det ikke gik. Jeg havde fået en dansk humor, der ikke var forenelig med den finske. I den periode indgik jeg i et nordisk kunstnersamarbejde, og da fik jeg øje på Skandinavisk Forening i Rom, der søgte en ny tilsynsførende. Det blev min tur i 1985, og her virkede jeg i fire år og sørgede for flytningen fra Via Condotti til Via Garibaldi i Trastevere. Byen har så mange smukke bygninger. Alting er så tydeligt i denne by, jeg betragter byens far. Gamle mennesker sidder på bænkene og taler sammen. Det er klassekammerater, der har kendt hinanden siden barndommen. De mødes, også når deres stamcafé har ugentlig lukkedag. Så står de op og taler foran caféen. Det er dejligt at bo og arbejde i denne by, synes jeg.«

– *Hvor let kommer motiverne til dig?*

»Engang lavede jeg en kuglepenstegning på forsiden af en konvolut. Dette motiv kom bare af sig selv. Andre gange er jeg mange år om at få billedet færdigt. Det er højst forskelligt. Mine malerier kan godt forekomme drømte, men de har en masse referencer til den virkelighed, som omgiver os, og folk, der kender det sted, jeg har malet, kan altid genkende det. Men jeg kan godt lide at strække og bøje formerne, så de bliver lidt manierede. Nogle af de personer, jeg maler, er lange og graciøse, mens andre er tunge og tætte. Jeg uddyber formerne, så kompositionen får nogle spændinger og liv. Mine malerier er en slags malede dagbogsnotater, der alle baserer sig på erindringer,« smiler Seppo Mattinen, der har en hel hylde i atelieret med stole, som han har formet ud af champagnepropper. Et ganske særligt Mattinen-stoledesign, skabt med hans kreative fingre, der ikke kan holde sig i ro – og med et særligt Mattinen-glimt i øjet.

Seppo Mattinen udstiller »Nye malerier og gamle tegninger« i Clausens Kunsthandel, Toldbodgade 9 i København. Åben til 12. maj.